

ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΗ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗΣ

Β. Περγαντής Επ. Καθηγητής Νομική Σχολή ΑΠΘ
Σεμινάρια Προσφυγικού Δικαίου Νομικής Σχολής-Υπατης Αρμοστείας

Δικαιώματα προσφύγων και αιτούντων άσυλο

-
- (παράτυπη) διάβαση συνόρων πρόσφυγας πολιτογράφηση
1. Η Σύμβαση της Γενεύης ασχολείται με όλο το διάστημα αυτό και κυρίως με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον δικαιούχο προσφυγικής προστασίας (Άρ. 3 επ. Σύμβαση 1951) > μεταξύ των ελάχιστων δικαιωμάτων του παρατύπως διαμένοντος και όλων των δικαιωμάτων μετά την πολιτογράφηση
 2. Μη τιμώρηση των παρατύπως εισερχόμενων/διαμενόντων εφόσον έρθουν απευθείας από τη χώρα που κινδύνευε η ζωή/ελευθερία τους και παρουσιάζουν αμελλητί στις αρχές (Άρ. 31) + δυνατότητα περιοριστικών της κίνησης μέτρων (Άρ. 31§2)
 3. **Απαγόρευση απέλασης/επαναπροώθησης (Άρ. 32-33)**

Απέλαση (Άρ. 32) - Απέλαση/Επαναπροώθηση (Άρ. 33)

Άρθρο 32

Αφορά όσους βρίσκονται νόμιμα στο έδαφος του κράτους και είναι καταρχήν δικαιούχοι διεθνούς προστασίας

Η διάταξη αφορά την δυνατότητα απέλασης παρά τη νόμιμη παρουσία.

Νόμιμη παρουσία σημαίνει ότι η απέλαση θα πρέπει να σέβεται τα Άρ. 32 ΚΑΙ 33

Άρθρο 33

Αφορά όσους είναι παρόντες στο έδαφος (νόμιμα, παράτυπα, άλλες κατηγορίες)

Η διάταξη αφορά το πραγματολογικό στοιχείο της απέλασης και επαναπροώθησης

Τι γίνεται εάν δίδεται καθεστώς παραμονής σε άτομο χωρίς όμως να αναγνωρίζεται ως νομίμως διαμένον;

1. Απαγόρευση απέλασης (Άρ. 32)

- Κυριαρχικό το δικαίωμα της απέλασης εφόσον γίνονται σεβαστά ορισμένα όρια (καλή πίστη, σεβασμός θεμελιωδών δικαιωμάτων, δικαιολογημένη ratio)
- Άρ. 32: *«Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα απελεύθουν πρόσφυγας νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών, ειμή μόνον δια λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως»:*
 1. Πρέπει να είναι στο έδαφος του κράτους (αν είναι στα σύνορα;)
 2. Να είναι νόμιμα στο έδαφος του κράτους αυτού > αφορά και αιτούντες άσυλο;
 3. Στενή ερμηνεία των λόγων απέλασης
 4. Απαιτείται απόφαση δικονομική ή διοικητική (§2) > αναγνώριση προθεσμίας για είσοδο σε άλλη χώρα (§3) > στο ενδιάμεσο, μέτρα εσωτερικής τάξης, πχ κράτηση (§3)

2. Αρχή της μη επαναπροώθησης (Άρ. 33 ΣΓ 1951)

- Η αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement) κωδικοποιείται σε πολλές συμβάσεις για το άσυλο ή για την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων
 - i. Σύμβαση της Γενεύης (1951), Άρ. 33
 - ii. Πρωτόκολλο (1967), Άρ. I(1)
 - iii. Διακήρυξη για το Εδαφικό Άσυλο (1967), Άρ. 3(1)
 - iv. Αμερικανική Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (1969), Άρ. 22(8)
 - v. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Άρ. 19

> έχει γίνει κανόνας εθιμικού δικαίου ή και επιτακτικό δίκαιο; έχει σημασία;

Άρ. 33 Σύμβασης Γενεύης

«1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητος, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.»

- Μη επαναπροώθηση/απέλαση στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή ή ελευθερία τους απειλούνται λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων:
 - Αφορά μόνο τη χώρα όπου υπάρχει η απειλή
 - Ισχύει ήδη από την απόπειρα εισόδου στη χώρα (από την στιγμή επαφής με τις αρμόδιες αρχές)

Πεδίο εφαρμογής *ratione personae*

1. Αφορά όσους τους έχει απονεμηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας (με βάση το Άρθρο 1 Σύμβασης Γενεύης)
 2. Αφορά και στους επίσημα αιτούντες άσυλο
 3. Αφορά και σε όσους συντρέχει η *prima facie* ή τεκμαιρόμενη πιθανότητα να ικανοποιείται ο ορισμός του πρόσφυγα, χωρίς να έχουν κάνει αίτηση
- Είναι αδιάφορο εάν έχουν εισέλθει – ή αποπειρώνται να εισέλθουν – στο έδαφος νόμιμα ή παράνομα
 - Δεν καλύπτονται πρόσωπα στα οποία δε συντρέχει η προστασία του Άρθρου 1, όπως άτομα που απολαμβάνουν επικουρικής προστασίας ή έχουν άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους > **καλύπτονται από τις συμβάσεις προστασίας ανθρώπινων δικαιωμάτων και το Δουβλίνο (βλ. παρακάτω)**

Εξαιρέσεις στην αρχή της μη επαναπροώθησης (Άρ. 33§2 Σύμβασης Γενεύης)

«Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, δια σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδίκως καταδικασθή δι'ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον δια την Χώραν.»

1. Εάν επικίνδυνος για την ασφάλεια της χώρας στην οποία βρίσκεται > εάν με την επαναπροώθηση εκλείπει ο κίνδυνος/εάν υπάρχει σοβαρή αιτία (σοβαρός κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια, η οποία περιλαμβάνει τις πράξεις που ενέχουν άμεσο ή έμμεσο κίνδυνο για τη συνταγματική τάξη, τη διακυβέρνηση, την εδαφική ακεραιότητα, την ανεξαρτησία ή τις ειρηνικές σχέσεις της χώρας όπου βρίσκεται το εν λόγω άτομο)
- Δεν αρκεί ο κίνδυνος να αφορά 3η χώρα ή τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια γενικά ≠ Υπόθεση *Suresh* (Ανώτατο Δικαστήριο Καναδά): γενικός κίνδυνος που εκπηγάει από απομακρυσμένα (από την χώρα τωρινής παραμονής) τοπικά γεγονότα μπορεί να είναι επαρκής (π.χ. τρομοκρατική ενέργεια στη χώρα καταγωγής του)
 - Μπορεί να αφορά παρόντα ή μελλοντικό κίνδυνο

2. Εάν τελεσίδικα καταδικάστηκε για ιδιαίτερα σοβαρό αδίκημα:
 - i. Τελεσίδικη απόφαση (δηλ. εξάντληση ένδικων μέσων)
 - ii. Καταδίκη για αδίκημα ιδιαίτερα σοβαρό (ακόμα και αν διαπράχθηκε σε άλλη χώρα)
 - iii. Κίνδυνος για τη χώρα υποδοχής και την κοινωνία της λόγω του εγκλήματος > η σοβαρότητα του εγκλήματος δεν κρίνεται μόνο τυπικά, αλλά και ουσιαστικά ανάλογα με το εάν το εν λόγω έγκλημα δημιουργεί κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια της χώρας υποδοχής και για τη δημόσια τάξη της εν λόγω κοινωνίας
- *Δυνατότητα διευκόλυνσης για την απόκτηση άδειας εισόδου σε άλλη χώρα*

Νομολογία ανθρώπινων δικαιωμάτων περί μη επαναπροώθησης

- Άρ. 3 Σύμβασης κατά Βασανιστηρίων + Άρ. 19 ΧΘΔ + Άρ. 3 ΕΣΔΑ
- 1. **Απόλυτη** απαγόρευση επαναπροώθησης όταν κίνδυνος βασανιστηρίων (ή απάνθρωπης/εξευτελιστικής μεταχείρισης)
- 2. Απόλυτη απαγόρευση σημαίνει ότι
 - δεν υπόκειται στις εξαιρέσεις του 33§2 Σύμβασης 1951!
 - αφορά τους πάντες!
 - απόλυτη σημαίνει ότι ό,τι και να είχε κάνει το άτομο, αυτό δε μπαίνει στη ζυγαριά για να δικαιολογήσει την επαναπροώθησή του εφόσον υπάρχει ο παραπάνω κίνδυνος (Saadi v. Italy ή Othman v. UK)
- Απαγόρευση έμμεσης επαναπροώθησης (indirect refoulement) > Ilias and Ahmed v Hungary (ΕΔΔΑ, Appl. No. 47287/15)

□ ΔΕΦΑΘ (Ακυρωτικός Σχηματισμός) 216/2011

«Οι λόγοι αποκλεισμού από καθεστώς επικουρικής προστασίας λόγω εγκλήματος που έλαβε χώρα στη χώρα υποδοχής...δεν επιτρέπεται, κατά τη διάταξη του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, να ληφθούν υπόψη ώστε να στοιχειοθετηθεί ο αποκλεισμός από την απαγόρευση επαναπροώθησης αλλοδαπού σε χώρα στην οποία κινδυνεύει να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή, ανεξάρτητα από τη φύση των αδικημάτων που φέρεται ότι διέπραξε, με συνέπεια η παρεχόμενη από το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προστασία να είναι, από την άποψη αυτή, ευρύτερη από την προστασία που προβλέπουν οι περί απαγόρευσης της απέλασης και επαναπροώθησης διατάξεις των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης» (υπό Γ)

Υποχρεώσεις σχετικές με την μη επαναπροώθηση

- Υποχρέωση μη επαναπροώθησης σε χώρα όπου υπάρχουν ουσιαστικές ενδείξεις για να πιστεύει κανείς ότι το άτομο θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο υποβολής σε βασανιστήρια (Άρ. 3 ΕΣΔΑ)
- Δεν απαιτείται διάπραξη βασανιστηρίων από το κράτος, αλλά εξατομικευμένα να πιθανολογείται σφοδρά ο κίνδυνος διάπραξης για το συγκεκριμένο άτομο
- Εάν συστηματικές παραβιάσεις, τεκμήριο σφοδρής πιθανολόγησης
- Μη επαναπροώθηση ώσπου να εκλείψει ο κίνδυνος
- 1. *Soering v. UK*: αποστολή σε χώρα όπου επιβάλλεται η θανατική ποινή (*death row phenomenon*)
- 2. *Al-Saadoon v UK*: ακόμα και η πιθανότητα να επιβληθεί η θανατική ποινή σημαίνει απαγόρευση επαναπροώθησης

- A. Πως διαπιστώνουμε τον κίνδυνο βασανιστηρίων;
- Γνώση ή υποχρέωση γνώσης του κράτους ότι υπάρχει κίνδυνος λόγω δημοσιότητας
 - Γνώση ή υποχρέωση γνώσης κατά τον χρόνο έκδοσης του ατόμου
 - Όχι απλή πιθανότητα, αλλά σφοδρή πιθανολόγηση
 - Εξέταση αποδεικτικών στοιχείων που ανακαλύφθηκαν μετά την επαναπροώθηση αλλά δεν αφορούν την μετά την επαναπροώθηση τύχη του ατόμου (υπόθεση *Mamatkulov*)
 - Λήψη υπόψη όσων συνέβησαν μετά την επαναπροώθηση (ώστε να επιβεβαιωθεί η διαπίστωση ότι το κράτος θα έπρεπε να γνωρίζει ή για να εκτιμηθεί εάν η εκτίμηση του κράτους ήταν σωστή) > όχι εκτίμηση μετά την επέλευση των γεγονότων
 - Οι περιστάσεις του θύματος κρίσιμες ≠ Μία γενική εκτίμηση δεν είναι επαρκής (άρα σε χώρα που δε συμβαίνουν μπορεί να υπάρχει ατομικός κίνδυνος λόγω των χαρακτηριστικών του θύματος) > **εξατομικευμένη κρίση**
 - Εκθέσεις ή καταγγελίες Οργάνων ΟΗΕ, ΜΚΟ, εθνικών αρχών για να εκτιμηθεί η κατάσταση στη χώρα επαναπροώθησης

Θεσμός διπλωματικών διαβεβαιώσεων (Saadi/Ιταλίας)

- B. Η πρακτική των διπλωματικών διαβεβαιώσεων (διαβεβαιώσεις από το κράτος προορισμού ότι δεν θα υποβληθεί δε πράξεις βασανιστηρίων)
 - Η νομική φύση των διαβεβαιώσεων > είναι σημαντική;
 - Το άτομο που δίνει διαβεβαιώσεις (υψηλόβαθμος και αρμόδιος με τρόπο που να δεσμεύει και αυτούς που θα ελέγχουν το άτομο σε επαναπροώθηση στη χώρα υποδοχής)
 - Έτο περιεχόμενο των διαβεβαιώσεων > εξειδικευμένες ή γενικές και αόριστες
 - Οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών
 - Εάν η συμμόρφωση με τις διαβεβαιώσεις θα μπορεί να ελεγχθεί αντικειμενικά και ανεξάρτητα
 - Εάν οι πράξεις για τις οποίες δίδονται διαβεβαιώσεις είναι νόμιμες ή παράνομες στο εσωτερικό δίκαιο του κράτους υποδοχής
 - Προηγούμενες πράξεις του κράτους

- c. Υποχρέωση μη επαναπροώθησης εάν κίνδυνος βασανιστηρίων στα χέρια μη κρατικών δρώντων:
 - *N v Sweden*: Αφγανή γυναίκα που εγκατέλειψε τον άνδρα της και αποπειράθηκε να τον χωρίσει κάτι που δεν γίνεται δεκτό στο Αφγανιστάν και υπάρχει κίνδυνος εξευτελιστικής και απάνθρωπης μεταχείρισής της από την κοινωνία εάν γυρίσει > υποχρέωση Σουηδίας να αποδείξει ότι οι αρχές προορισμού θα μπορέσουν να την προστατέψουν
 - *Izevbekhai v Ireland*: κίνδυνος ιδιωτικής πράξης κλειτοριδεκτομής

Μη επαναπροώθηση για λόγους υγείας

- *D v UK* (1997, ΕΔΔΑ) > ασθενής με AIDS που θα γυρνούσε σε χώρα χωρίς επαρκές σύστημα υγείας, χωρίς συγγενείς ή φίλους και ενώ ήταν σε προχωρημένο στάδιο της ασθένειας > οι εξαιρετικές περιστάσεις οδηγούν σε παραβίαση του Άρ. 3 ΕΣΔΑ
- *N v UK* (2008, ΕΔΔΑ) > ακόμα και εάν η επαναπροώθηση ασθενούς με AIDS θα μείωνε δραματικά το προσδόκιμο ζωής ή θα προκαλούσε αγωνία για τον γρήγορο θάνατο, δεν υπήρχε παραβίαση του Άρ. 3 (δεν απαιτείται στα κράτη να μην επαναπροωθούν ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο περίθαλψης σε ένα τέτοιο άτομο)
- *Paposhvili v Belgium* (2016, ΕΔΔΑ) > οι εξαιρετικές περιστάσεις δεν περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις άμεσου θανάτου λόγω της επαναπροώθησης σε κράτος χωρίς επαρκές σύστημα υγείας, αλλά και αυτές όπου το άτομο θα εκτεθεί σε σοβαρή, γρήγορη και αμετάκλητη χειροτέρευση της υγείας του με αποτέλεσμα να υποφέρει έντονα ή να μειωθεί σημαντικά το προσδόκιμο ζωής > τότε Άρ. 3 ΕΣΔΑ

Είναι ακόμα απόλυτη η απαγόρευση των βασανιστηρίων και της μη επαναπροώθησης;

- *Khlaifia and Others v. Italy*: Το ΕΔΔΑ, σε Ευρεία Σύνθεση, υπογράμμισε πως, χωρίς να αμφισβητείται ο απόλυτος χαρακτήρας της απαγόρευσης και η συνεπαγόμενη κρίση ότι οι αυξημένες προσφυγικές ροές δεν απαλλάσσουν το κράτος από την υποχρέωσή του, κατέληξε ότι «*it would certainly be artificial to examine the facts of the case without considering the general context in which those facts arose*» (§185). Το ΕΔΔΑ υπογράμμισε τις εξαιρετικές περιστάσεις του 2011 (αυξημένες ροές και οικονομική κρίση, §180) και έτσι αποφάσισε να κρίνει συνυπολογίζοντας «*the undeniable difficulties and inconveniences endured by the applicants stemmed to a significant extent from the situation of extreme difficulty confronting the Italian authorities at the relevant time*» (§185).

Άλλα σενάρια μη επαναπροώθησης

- Πέραν κινδύνου θανατικής ποινής ή βασανιστηρίων/απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης
- 1. Άρ. 5 ΕΣΔΑ: Κατάφωρη παραβίαση του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία [Othman v UK, Appl. No. 8139/09, §§232-3]
- 2. Άρ. 6 ΕΣΔΑ: Κατάφωρη αρνησιδικία [Othman v UK, Appl. No. 8139/09, §260]
- 3. Άρ. 4, 8 και 9 ΕΣΔΑ

Πεδίο εφαρμογής *ratione loci* της απαγόρευσης μη επαναπροώθησης

- Η υποχρέωση μη επαναπροώθησης εφαρμόζεται σε όλη την εδαφική επικράτεια του κράτους υποδοχής (χερσαίο έδαφος, εσωτερικά ύδατα και αιγιαλίτιδα ζώνη, καθώς και στον εθνικό εναέριο χώρο) και βεβαίως στα σύνορα + **εξωεδαφική εφαρμογή** (βλ. παρακάτω)
- Εδαφικές πρακτικές:
 1. Απόρριψη στα σύνορα (κρατική εξουσία ελέγχου εισόδου/εξόδου ≠ υποχρέωση παροχής διεθνούς προστασίας) > δε μπορείς να επικαλείσαι την κρατική εξουσία, δε μπορείς να αρνηθείς δυνατότητα υποβολής αιτήματος ασύλου (X v FRG (ECmHR) + Οι σύντομες προθεσμίες κρίσης αιτήματος ασύλου μπορεί να οδηγήσουν σε *de facto* άρνηση υποβολής και σε παραβίαση του Άρθρου 3 ΕΣΔΑ για την αρχή της μη επαναπροώθησης (Bahaddar v The Netherlands (ΕΔΔΑ))
 2. Απέλαση (διοικητική ή δικαστική)
 3. Έκδοση μετά από αίτημα

Περιπτώσεις εξωεδαφικής εφαρμογής της υποχρέωσης μη επαναπροώθησης

- Τοπικά διατάγματα που κηρύσσουν συγκεκριμένους χώρους ως διεθνείς ζώνες για ζητήματα μετανάστευσης
- Κήρυξη ζωνών τράνζιτ στα αεροδρόμια των κρατών υποδοχής ως μη κρατικού εδάφους για τους σκοπούς παράτυπης μετανάστευσης
- Παράνομες επαναπροωθήσεις πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης (στην ανοιχτή θάλασσα ή στην αιγιαλίτιδα ζώνη άλλου κράτους) ή άρνηση υποδοχής ατόμων που βρίσκονται σε πλοία που επιχειρούν να προσεγγίσουν την αιγιαλίτιδα ή λιμάνια του κράτους υποδοχής
- Εξωεδαφικός έλεγχος στα αεροδρόμια των χωρών καταγωγής με παρουσία κρατικών αξιωματούχων των χωρών υποδοχής που επικουρούν αεροπορικές εταιρίες στον έλεγχο ταξιδιωτικών εγγράφων
- Χρήση νησιών και περιοχών άλλων κρατών, υπό τον έλεγχο του κράτους υποδοχής, ως χώρων εναπόθεσης των προσφύγων που έχουν διασωθεί
- Ζώνες έρευνας και διάσωσης
- **Τι γίνεται σε όλες αυτές τις περιπτώσεις; Ποιες είναι εδαφικές και ποιες εξωεδαφικές πρακτικές;**

Αρχή της εξωεδαφικότητας στο διεθνές δίκαιο

- Οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη εθιμικά ή μέσω συμβατικού δικαίου είναι καταρχήν **εδαφικές** (Άρ. 29 ΣτΒ) > άρα εάν προχωρούν σε απωθήσεις προσφύγων εκτός του εδάφους τους, τα κράτη δεν έχουν υποχρέωση να σεβαστούν την αρχή της μη επαναπροώθησης;
- Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου εκτείνονται και πέραν της εδαφικής επικράτειας **εφόσον το κράτος υποδοχής ελέγχει συγκεκριμένο έδαφος ή συγκεκριμένα πρόσωπα** (Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Lopez Burgos v Uruguay + ΕΔΔΑ: Υποθέσεις *Λοϊζίδου*, *Issa v Turkey*, *Al-Skeini v UK*, *Jaloud v The Netherlands*)
- Όλα τα μέτρα αναχαίτισης που εφαρμόζει ένα κράτος εκτός της εθνικής του επικράτειας προκειμένου να αποτρέψει, διακόψει ή σταματήσει την πρόσβαση ατόμων στο έδαφός του, δημιουργούν αποτελεσματικό έλεγχο αυτού του κράτους επί εδάφους ή προσώπων;

1. Αναχαίτιση στην ανοιχτή θάλασσα

- Haitian Center case: Ανώτατο Δικαστήριο ΗΠΑ (μόνο εδαφική η υποχρέωση μη επαναπροώθησης) ≠ Διαμερικανική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (υπάρχει εξωεδαφική υποχρέωση)
- Hirshi Jamaa v Italy (ΕΔΔΑ): «Στην παρούσα υπόθεση τα γεγονότα έλαβαν χώρα εξ ολοκλήρου επί πλοίων των ιταλικών ενόπλων δυνάμεων, τα πληρώματα των οποίων αποτελούνταν αποκλειστικά από ιταλικό στρατιωτικό προσωπικό. Σύμφωνα με την άποψη του Δικαστηρίου, κατά την περίοδο μεταξύ της επιβίβασης στα πλοία των ιταλικών ενόπλων δυνάμεων και της παράδοσης στις αρχές της Λιβύης, οι προσφεύγοντες βρίσκονταν υπό συνεχή και αποκλειστικό *de jure* και *de facto* έλεγχο των ιταλικών αρχών. Εικασίες σχετικά με τη φύση και το σκοπό της επέμβασης των ιταλικών πλοίων στην ανοιχτή θάλασσα δεν θα οδηγήσουν το Δικαστήριο σε οποιαδήποτε άλλα συμπεράσματα.» (βλ. και N.D. and N.T. v Spain (ΕΔΔΑ))
- Αναχαίτιση χωρίς φυσικό έλεγχο ή διάσωση από ΜΚΟ, και άρνηση να επιτραπεί στο πλοίο να μπει στο λιμάνι (*Women on Waves v Portugal*: άρνηση εισόδου στα χωρικά ύδατα και μπλοκάρισμα με πολεμικό πλοίο) + Αναχαίτιση από την χώρα καταγωγής που επικουρείται από την χώρα υποδοχής (Πλοία της Λιβύης αναχαιτίζουν βάρκες με την οικονομική και επιχειρησιακή στήριξη της Ιταλίας) > **συνέργεια; καθοδήγηση και έλεγχος;**
- Διάσωση και αποβίβαση σε περιοχή της ΕΕ όπου υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης;

2. Άρνηση εξέτασης αιτήματος σε διεθνείς ζώνες τράνζιτ (Amuur v France (ΕΔΔΑ) > πρόκειται για εδαφική επικράτεια του κράτους και πλήρης εφαρμογή της Σύμβασης) ή αντιμετώπιση εδάφους κράτους ως μη εθνικού εδάφους για λόγους μετανάστευσης (π.χ. Αυστραλία > δε γίνονται δεκτά τέτοια πλάσματα δικαίου)
3. Ραντεβού στην Πρεσβεία της χώρας που θέλουν να φτάσουν, που βρίσκεται στο έδαφος 3ης χώρας, για βίζα επίσκεψης και εκεί δήλωση ότι η βίζα θα χρησιμοποιηθεί για την υποβολή αιτήματος για διεθνή προστασία όταν φτάσουν στο Βέλγιο:
 - C-638/16 (X & X v Belgium) (ΔΕΕ > ο ΧΘΔ δεν κάλυπτε την περίπτωση αυτή καθώς το Βέλγιο δεν εφάρμοζε ενωσιακό δίκαιο, παρά την χρήση του Κώδικα βίζας της ΕΕ)
 - Appl. no. 3599/18 (MN and oths v Belgium) (ΕΔΔΑ > η ΕΣΔΑ δεν εφαρμόζεται καθώς δεν υπάρχει φυσικός έλεγχος αλλά μόνο διοικητικός επί των μη υπηκόων)

Επαναπροώθηση και Δουβλίνο

- Τεκμήριο ότι **τα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι ασφαλείς χώρες**: §3 των σκέψεων σε Δουβλίνο III (: Χωρίς να θίγονται τα κριτήρια ευθύνης που ορίζει ο παρών κανονισμός, τα κράτη μέλη, όλα εκ των οποίων σέβονται την αρχή της μη επαναπροώθησης, θεωρούνται ασφαλείς χώρες για τους υπηκόους τρίτων χωρών)
- Ένα κράτος μόνο της ΕΕ εξετάζει το αίτημα προστασίας > κράτος πρώτης υποδοχής (Άρ. 7§2 και 13§1 Δουβλίνο III), το οποίο τεκμαίρεται ασφαλές και γίνεται επαναπροώθηση εάν ο αιτών άσυλο βρεθεί αλλού [υπάρχουν και άλλα κριτήρια] ≠ Δυνατότητα κρατών-μελών ΕΕ να εξετάσουν τα ίδια το αίτημα, εφόσον υποβλήθηκε πρώτα σε αυτά (Άρ. 17§1 Δουβλίνο III)
- Λόγω των προσφυγικών ροών μεγάλη πίεση στις χώρες του Ευρωπαϊκού νότου > απαγόρευση επαναπροωθήσεων στο εσωτερικό της Ένωσης προς Ελλάδα και Ιταλία λόγω κινδύνου εξευτελιστικής και απάνθρωπης μεταχείρισης (ΕΔΔΑ: Υποθέσεις *MSS/Βελγίου και Ελλάδος, Tarakhel/Ελβετίας, ΔΕΕ: NS/Ηνωμένου Βασιλείου*) > **ανατροπή του τεκμηρίου**

- **Άρθρο 3§2 Δουβλίνο III:** «Όταν είναι αδύνατη η μεταφορά αιτούντος στο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί πρωτίστως ως υπεύθυνο, εξαιτίας βάσιμων λόγων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο εν λόγω κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το προσδιορίζον κράτος μέλος εξακολουθεί να εξετάζει τα κριτήρια του κεφαλαίου III, ώστε να διαπιστώσει αν άλλο κράτος μέλος μπορεί να προσδιοριστεί ως υπεύθυνο.» > **Τι υποχρέωση γεννιέται εδώ;**

Πρακτικές συνέπειες μη επαναπροώθησης

1. Η αφαίρεση της άδειας παραμονής δε σημαίνει δυνατότητα επαναπροώθησης εάν υπάρχει κίνδυνος > άρα θα πρέπει με κάποιον τρόπο το άτομο να μπορεί να μείνει στην χώρα ή να επαναπροωθηθεί σε χώρα όπου δεν υπάρχει κίνδυνος [ΔΕΕ, C-373/13 (T)]
2. Η χορήγηση ή παράταση άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους τότε καθίσταται υποχρεωτική για τη Διοίκηση [ΣτΕ 886/2011 (Δ' Τμήμα)]
3. Δε θα πρέπει να συνδέεται η εξέταση αιτήματος διεθνούς προστασίας με την αρχή της μη επαναπροώθησης γιατί δεν έχουν το ίδιο αντικείμενο

Απαγόρευση ομαδικών απελάσεων (Άρ. 4, 4^ο ΠΠ ΕΣΔΑ)

- Άρ. 4: «Απαγορεύεται η ομαδική απέλαση αλλοδαπών»
 1. Αφορά όλους τους αλλοδαπούς (αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες, νόμιμα και παράτυπα διαμένοντες)
 2. Απέλαση σημαίνει κάθε διαδικασία επαναπροώθησης
 3. Απαιτείται ο σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης, αλλά μπορεί να υπάρξει απέλαση εάν μικρότερος κίνδυνος, **αρκεί να μην είναι ομαδική (εξατομικευμένη εξέταση)**
- Η Ελλάδα δε δεσμεύεται από τη συγκεκριμένη διάταξη, καθώς δεν έχει επικυρώσει το 4ο ΠΠ ΕΣΔΑ, αλλά από το αντίστοιχο Άρ. 19§1 ΧΘΔ της ΕΕ

- *N.D. and N.T. v Spain* (ΕΔΔΑ, 8675/15): Ομαδική απέλαση ατόμων που βρίσκονταν στο ισπανικό θύλακα και τα οποία είχαν παραβιάσει ομαδικό το τείχος που έχει χτίσει η Ισπανία και είχαν συλληφθεί > Ήταν υπό την αρμοδιότητα της Ισπανίας, δεν υποχρεούνταν όμως η Ισπανία να προχωρήσει σε εξατομικευμένη κρίση γιατί υπήρχαν νόμιμοι δίοδοι εισόδου (γραφείο στα σύνορα, αλλά και πρεσβείες και προξενεία). Λόγω της παράτυπης συμπεριφοράς και της ομαδικής άσκησης βίας για την παράτυπη διάβαση του συνόρου, η Ισπανία δικαιολογούνταν να μην προχωρήσει σε ατομική κρίση [βλ. και *Asady and oths v Slovakia* (ΕΔΔΑ, 24917/15) + *M.K. and oths v Poland* (ΕΔΔΑ, 40503/17) + *Shahzad v. Hungary* (ΕΔΔΑ, 12625/17) + *AA and oths v North Macedonia* (ΕΔΔΑ, 55798/16)]